

POROČILA**Novi doktorji znanosti s področja geografije na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem****Peter Glasnović:****Primerjava dejanske in potencialne razširjenosti izbranih vrst iz rodu vrčic (*Edraianthus*, *Campanulaceae*) s pomočjo modeliranja*****Comparison of actual and potential distribution of selected species of the genus *Edraianthus* (*Campanulaceae*) using modeling****Doktorska disertacija:* Koper, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Oddelek za geografijo, 2017, 180 strani*Mentorica:* dr. Valentina Brečko Grubar*Somentor:* dr. Boštjan Surina*Zagovor:* 22. 5. 2017*E-pošta:* peter.glasnovic@upr.si

Izvleček: Balkanski polotok velja za enega od evropskih pleistocenskih refugijev in vročo točko evropske biotske pestrosti. Središče razširjenosti roda vrčic (*Edraianthus*, *Campanulaceae*) je zahodni Balkan z disjunkcijami v Apeninih, na Siciliji in v Karpatih. Da bi določili razširjenost 18 taksonov vrčic, smo v okviru terenskega dela, iz pisnih virov, herbarijskih zbirk in javno dostopnih baz podatkov zbrali informacije o njihovi razširjenosti. Z uporabo geografskih informacijskih sistemov smo njihovo razširjenost prikazali in analizirali. Z uporabo algoritma MaxEnt, ki predvidi ustrezen okoljski prostor na podlagi nepopolnega poznavanja razširjenosti, smo modelirali potencialno sedanje in preteklo razširjenost (za zadnji višek poledenitve) desetih taksonov vrčic. Okoljske modele niše (ENM) smo pridobili z uporabo biopodnebnihih spremenljivk WorldClim. Rezultati sedanjih ENM so skladni z znano razširjenostjo taksonov. Modeli za preteklost nakazujejo različne vzorce okoljske ustreznosti. Analiza razširjenosti, modeli in proučevanje morfoloških značilnosti so pokazali rezultate, ki so skladni s poznanimi biogeografskimi vzorci vrčic in drugih rastlinskih taksonov z Balkana. Model za tankolistno vrčico (*E. tenuifolius*) je predvidel dve območji refugijev, eno na severozahodnem (Kvarner), drugo na jugovzhodnem delu vzhodne jadranske obale. Rezultati opisne, univariantne, multivariantne in geostatistične analize znakov v reproduktivni regiji tankolistne vrčice so prav tako pokazali obstoj jasnega biogeografskega vzorca in rezultati so skladni z rezultati okoljskega modeliranja niše ter predhodnih filogeografskih raziskav. Pojasnjenih je veliko, ne pa vse posledice odziva na spremembe areala. Areali so dinamični, spreminjajo se v prostoru in času. Pri nekaterih taksonih se fragmentacija dogaja danes, pri drugih se je v preteklosti in to gre zaznati na različnih nivojih. Rastline se na spremembe v fragmentiranosti areala odzivajo tudi s spremembo biologije. Prepoznani prostorski vzorci zato ne zaključujejo niza, temveč odpirajo nova vprašanja in dajejo priložnosti za postavljanje novih raziskovalnih vprašanj.

Ključne besede: geografska razširjenost, Balkanski polotok, vrčice, *Edraianthus*, ledenodobni refugiji, okoljski model niše, morfometrija

Vesna Markelj:

Socialnogeografska preobrazba slovensko-hrvaškega obmejnega prostora po letu 1991 – primer Bele krajine in Pokolpja

Socio-geographic transformation of the Slovenian-Croatian border area since 1991: The case of Bela Krajina and Pokolpje

Doktorska disertacija: Koper, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Oddelek za geografijo, 2017, 462 strani

Mentor: dr. Milan Bufon

Zagovor: 28. 8. 2017

E-pošta: vesna.markelj@gmail.com

Izvleček: Doktorska disertacija obravnava socialnogeografske značilnosti preobrazbe slovensko-hrvaškega obmejnega prostora, s poudarkom na čezmejni regiji Bela krajina in Pokolpje, zaradi družbenopolitičnega dogajanja po letu 1991. Doktorska naloga izhaja iz teoretskih izhodišč politične geografije in je nadgradila obstoječe raziskave o slovensko-hrvaškem obmejnem prostoru. Opravljena je bila primerjalna večnivojska socialnogeografska analiza znotraj celotnega slovensko-hrvaškega obmejnega prostora in na primeru čezmejne regije Bela krajina in Pokolpje za časovno obdobje petdesetih let, to je med letoma 1961 in 2011. Ta je podala celovit in kompleksen nabor vednosti o socialnogeografski preobrazbi tega prostora, saj je nova politična, družbena in ekonomska realnost v Sloveniji in na Hrvaški po letu 1991 spodbudila poglobljanje razvojnih ter strukturnih razlik med slovenskimi in hrvaškimi obmejnimi območji ob slovensko-hrvaški meji. Opravljena analiza je pokazala, da je vpliv državne meje in obmejnosti na socialnogeografsko preobrazbo po letu 1991 večji v obmejnem območju na hrvaški strani slovensko-hrvaške meje kot pa na slovenski strani. V doktorski disertaciji je bila s pomočjo opravljene terenske ankete podana tudi konkretnjša slika družbeno-prostorske organizacije čezmejne regije Bela krajina in Pokolpje. Podan je bil prikaz dejanskega razvoja čezmejnih družbeno-prostorskih odnosov in mobilnosti za obdobje po letu 1991 ter prikaz pričakovanj obmejnega prebivalstva glede vstopa Republike Hrvaške v Evropsko unijo leta 2013. Raziskava je pokazala, da po letu 1991 slovenska in hrvaška stran čezmejne regije Bela krajina in Pokolpje izkazuje slabšo funkcionalno čezmejno povezanost v primerjavi s povezanostjo do svoje matične države ter svojega obmejnega območja ob slovensko-hrvaški meji. Doktorska disertacija prispeva k razumevanju prepletanja in součinkovanja širših geopolitičnih razmer ter meddržavnih odnosov na družbeni in prostorski razvoj obmejnih območji ob slovensko-hrvaški meji ter njihovega položaja tako v državnem kot evropskem prostoru.

Ključne besede: geografija obmejnosti, slovensko-hrvaška meja, Evropska unija, Shengen, slovensko-hrvaški obmejni prostor, čezmejna regija Bela krajina in Pokolpje

Valentina Brečko Grubar